

ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณา ความแพ่ง

ฉบับใช้งานและประกอบการศึกษา

มีสรุปประเด็นฎีกามาตราสำคัญ และที่ออกสอบบ่อยครั้ง
มีคำอธิบายมาตราสำคัญๆ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น
อ้างอิงคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบการอธิบาย

เหมาะสำหรับนิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

เอกพจน์ ต้นสกุล

สารบัญ

—◆ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ◆—

มาตรา หน้า

ภาค ๑ บททั่วไป

ลักษณะ ๑ บทวิเคราะห์ศัพท์	๑	๕
ลักษณะ ๒ ศาล	๒-๕๔	๗
หมวด ๑ เขตอำนาจศาล	๒-๑๐	๗
หมวด ๒ การคัดค้านผู้พิพากษา	๑๑-๑๔	๑๒
หมวด ๓ อำนาจและหน้าที่ของศาล	๑๕-๓๔/๑	๑๕
หมวด ๔ การนั่งพิจารณา	๓๕-๔๕	๒๖
หมวด ๕ รายงานและสำนวนความ	๔๖-๕๔	๓๑
ลักษณะ ๓ คู่ความ	๕๕-๖๖	๓๖
ลักษณะ ๔ การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสาร	๖๗-๘๓ อัญญัติ	๔๒
ลักษณะ ๕ พยานหลักฐาน	๘๔-๑๓๐	๕๒
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๘๔-๑๐๕	๕๒
หมวด ๒ ว่าด้วยการมาศาลของพยานและ		
การซักถามพยาน	๑๐๖-๑๒๑	๖๕
หมวด ๓ การนำพยานเอกสารมาสืบ	๑๒๒-๑๒๗	๗๔
หมวด ๔ การตรวจและการแต่งตั้ง		
ผู้เชี่ยวชาญโดยศาล	๑๒๘-๑๓๐	๗๘
ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง	๑๓๑-๑๖๙	๘๐
หมวด ๑ หลักทั่วไปว่าด้วยการชี้ขาดตัดสินคดี	๑๓๑-๑๓๙	๘๐
หมวด ๒ ข้อความและผลแห่งคำพิพากษาและคำสั่ง	๑๔๐-๑๔๘	๘๓
หมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม	๑๔๙-๑๖๙	๙๐
ส่วนที่ ๑ การกำหนดและการชำระ		
ค่าฤชาธรรมเนียม และการยกเว้น		
ค่าธรรมเนียมศาล	๑๔๙-๑๖๐	๙๐
ส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบที่สุด		
ในค่าฤชาธรรมเนียม	๑๖๑-๑๖๙/๓	๙๗

ภาค ๒ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑ วิธีพิจารณาสัมัญในศาลชั้นต้น	๑๓๐-๑๓๘	๑๐๑
ลักษณะ ๒ วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น	๑๓๙-๑๔๒	๑๐๙
หมวด ๑ วิธีพิจารณาคดีมีโนสำเร	๑๓๙-๑๔๖	๑๐๙
หมวด ๒ การพิจารณาโดยขาดนัด	๑๔๗-๑๕๙	๑๑๕
ส่วนที่ ๑ การขาดนัดยื่นคำให้การ	๑๔๗-๑๔๙	๑๑๕
ส่วนที่ ๒ การขาดนัดพิจารณา	๑๕๐-๑๕๙	๑๒๐
หมวด ๓ อนุญาตต่อหลักฐาน	๑๖๐-๑๖๒	๑๒๓
หมวด ๔ การดำเนินคดีแบบกลุ่ม	๑๖๒/๑-๑๖๒/๔๙	๑๒๓
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	๑๖๒/๑-๑๖๒/๓	๑๒๓
ส่วนที่ ๒ การขออนุญาตให้		
ดำเนินคดีแบบกลุ่ม	๑๖๒/๔-๑๖๒/๑๓	๑๓๑
ส่วนที่ ๓ การพิจารณาคดีแบบกลุ่ม	๑๖๒/๑๔-๑๖๒/๓๔	๑๓๓
ส่วนที่ ๔ คำพิพากษาและ		
การบังคับคดี	๑๖๒/๓๕-๑๖๒/๔๔	๑๔๖
ส่วนที่ ๕ อุทธรณ์และฎีกา	๑๖๒/๔๕-๑๖๒/๔๘	๑๕๐
ส่วนที่ ๖ ค่าธรรมเนียม	๑๖๒/๔๙	๑๕๑

ภาค ๓ อุทธรณ์และฎีกา

ลักษณะ ๑ อุทธรณ์	๑๖๓-๑๖๖	๑๕๒
ลักษณะ ๒ ฎีกา	๑๖๗-๑๖๘	๑๖๒

ภาค ๔ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ลักษณะ ๑ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา	๑๖๙-๑๗๐	๑๖๕
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๑๖๙-๑๖๙	๑๖๕
หมวด ๒ คำขอในเหตุฉุกเฉิน	๑๖๖-๑๗๐	๑๗๔

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๒ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง	๒๓๑-๓๖๓	๑๓๖
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๒๓๑-๒๙๕	๑๓๖
ส่วนที่ ๑ ศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี	๒๓๑	๑๓๖
ส่วนที่ ๒ คำบังคับ	๒๓๒-๒๓๓	๑๓๗
ส่วนที่ ๓ การขอบังคับคดี	๒๓๔-๒๓๕	๑๓๘
ส่วนที่ ๔ การพิจารณาคำขอบังคับคดี	๒๓๖	๑๘๐
ส่วนที่ ๕ การขอให้ศาลไต่สวน เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา	๒๓๗	๑๘๑
ส่วนที่ ๖ อำนาจทั่วไปของ เจ้าพนักงานบังคับคดี	๒๓๘-๒๔๖	๑๘๒
ส่วนที่ ๗ ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี	๒๔๗-๒๔๘	๑๘๓
ส่วนที่ ๘ การงดการบังคับคดี	๒๔๙-๒๕๑	๑๘๘
ส่วนที่ ๙ การถอนการบังคับคดี	๒๕๒-๒๕๔	๑๙๐
ส่วนที่ ๑๐ การเพิกถอนหรือแก้ไข การบังคับคดีที่ผิดระเบียบ	๒๕๕	๑๙๑
หมวด ๒ การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน	๒๕๖-๓๔๕	๑๙๔
ส่วนที่ ๑ อำนาจของเจ้าพนักงาน บังคับคดี	๒๕๖-๓๐๐	๑๙๔
ส่วนที่ ๒ ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี	๓๐๑-๓๐๒	๑๙๘
ส่วนที่ ๓ การยึดทรัพย์สิน	๓๐๓-๓๑๕	๒๐๑
ส่วนที่ ๔ การอายัดสิทธิเรียกร้อง	๓๑๖-๓๒๐	๒๐๓
ส่วนที่ ๕ การขอให้ศาลบังคับบุคคล ภายนอกชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง	๓๒๑	๒๐๙
ส่วนที่ ๖ สิทธิของบุคคลภายนอก และผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับ ทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดี	๓๒๒-๓๒๕	๒๑๐

	มาตรา	หน้า
ส่วนที่ ๗ การขอเฉลี่ยและการ เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไป	๓๒๖-๓๓๐	๒๑๕
ส่วนที่ ๘ การขายหรือจำหน่าย	๓๓๑-๓๓๕	๒๑๙
ส่วนที่ ๙ การตั้งผู้จัดการ อสังหาริมทรัพย์หรือ การประกอบกิจการแทน การขายหรือจำหน่าย	๓๓๖	๒๒๓
ส่วนที่ ๑๐ การทำบัญชีส่วนเฉลี่ย	๓๓๗-๓๔๔	๒๒๔
ส่วนที่ ๑๑ เงินค้ำจ่าย	๓๔๕	๒๒๘
หมวด ๓ การบังคับคดีในกรณีที่ให้ส่งคืน หรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง	๓๔๖-๓๔๙	๒๒๘
หมวด ๔ การบังคับคดีในกรณีที่ให้ขับไล่	๓๕๐-๓๕๕	๒๓๐
ส่วนที่ ๑ การบังคับคดีในกรณีที่ลูกหนี้ ตามคำพิพากษาต้องออกไปจาก อสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย หรือทรัพย์สินที่ครอบครอง	๓๕๑-๓๕๔	๒๓๐
ส่วนที่ ๒ การบังคับคดีในกรณีที่ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องรื้อถอน สิ่งปลูกสร้างไม่มั่นคง ไม้ล้มลุกหรือรั้วชาติ หรือขนย้ายทรัพย์สิน ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย หรือทรัพย์สินที่ครอบครอง	๓๕๕	๒๓๓
หมวด ๕ การบังคับคดีในกรณีที่ให้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ	๓๕๖-๓๕๙	๒๓๓
ส่วนที่ ๑ การบังคับคดี ในกรณีที่ให้กระทำการ	๓๕๗-๓๕๘	๒๓๔
ส่วนที่ ๒ การบังคับคดีในกรณีที่ ให้งดเว้นกระทำการ	๓๕๙	๒๓๕

	มาตรา	หน้า
หมวด ๖ การบังคับคดีในกรณีได้มา ซึ่งทรัพย์สินที่มีทะเบียน	๓๖๐	๒๓๖
หมวด ๗ การบังคับคดีในกรณีที่ขอให้ศาลสั่งจับกุม และกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา	๓๖๑-๓๖๕	๒๓๖
หมวด ๘ การบังคับในกรณีที่มีการประกันในศาล	๓๖๖-๓๖๗	๒๓๘

สรุปประเด็นฎีกาและคำอธิบายมาตราสำคัญ

สรุปประเด็นฎีกาและคำอธิบายมาตราสำคัญ	๒๔๖
--------------------------------------	-----

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคสาม เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๐ ตริ ก่อนยื่นฟ้องคดี บุคคลที่จะเป็นคู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหากมีการฟ้องคดีนั้น เพื่อขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอมทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาท โดยคำร้องนั้นให้ระบุชื่อและภูมิลำเนาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดของข้อพิพาท เมื่อศาลเห็นสมควรให้ศาลรับคำร้องนั้นไว้แล้วดำเนินการสอบถามความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในการเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ให้ศาลมีอำนาจเรียกคู่กรณีที่เกี่ยวข้องมาศาลด้วยตนเองโดยคู่กรณีจะมีทนายความมาด้วยหรือไม่ก็ได้ และแต่งตั้งผู้ประนีประนอมดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปโดยให้นำความในมาตรา ๒๐ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องสามารถตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันได้ให้ผู้ประนีประนอมเสนอข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาล หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นไปตามเจตนาของคู่กรณี หลักแห่งความสุจริต เป็นธรรม และไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ก็ให้คู่กรณีลงลายมือชื่อในข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น

ในวันทำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่ง คู่สัญญาอาจร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามยอม พร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นต่อศาล หากศาลเห็นว่ากรณีมีความจำเป็นที่สมควรจะมีคำพิพากษาไปในเวลานั้น ก็ให้ศาลมีคำพิพากษาไปตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวได้ โดยให้นำความในมาตรา ๑๓๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การขอและการดำเนินการตามมาตรานี้ ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล

คำสั่งของศาลที่ออกตามความในมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

- (๑) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล
 - (๒) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 - (๓) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่ามีได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ
- ถ้าคู่ความตกลงกันเพียงแต่ให้เสนอคดีต่ออนุญาโตตุลาการ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๓๙ เมื่อคดีสองเรื่องหรือกว่านั้นขึ้นไปได้พิจารณารวมกันเพื่อสะดวกแก่การพิจารณา ศาลจะพิพากษาคดีเหล่านั้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเสร็จการพิจารณาแล้วจึงพิพากษาเรื่องอื่นๆ ต่อไปภายหลังก็ได้

หมวด ๒

ข้อความและผลแห่งคำพิพากษาและคำสั่ง

- มาตรา ๑๔๐** การทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้ดำเนินการตามข้อบังคับต่อไปนี้
- (๑) ศาลจะต้องประกอบครบถ้วนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยเขตอำนาจศาล และอำนาจผู้พิพากษา
 - (๒) ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๑๓ ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องทำโดยผู้พิพากษาหลายคน คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับตามความเห็นของฝ่ายข้างมาก ในศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ ถ้าผู้พิพากษาค้นใดมีความเห็นแย้งก็ให้ผู้พิพากษาค้นนั้นเขียนใจความแห่งความเห็นแย้งและเหตุผลของตนกลัดไว้ในส่วนวน

ในศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ถ้าประธานของศาลชั้นอุทธรณ์หรือประธาน

สรุปประเด็นฎีกาและคำอธิบายมาตราสำคัญ

มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง คำฟ้องทั่วไป คดีมีข้อพิพาท เขตอำนาจศาล

- **มูลคดี** คือ ต้นเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้โจทก์มีอำนาจฟ้อง
- เป็นสิทธิของโจทก์ที่จะเลือกฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง
- **ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา** คือ ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ ถ้ามีมากกว่า ๑ แห่ง โจทก์ถือเอาแห่งหนึ่งแห่งใดเป็นภูมิลำเนาของจำเลยเพื่อยื่นคำฟ้องได้ (ฎ.๘๘๑/๒๕๑๖)
- การที่จะเปลี่ยนภูมิลำเนา ต้องมีการย้ายภูมิลำเนาทั้งตัวและเจตนา ดังนั้น การแจ้งว่าย้ายออกจากบ้านเดิมแล้วไม่ได้แจ้งย้ายเข้าบ้านที่ใด ไม่ทราบได้ว่าจำเลยไปอยู่ที่ใด ทั้งยังได้ความว่าจำเลยย้ายออกเฉพาะจำเลยคนเดียวมิได้แจ้งย้ายครอบครัวไปด้วย แสดงว่าไม่มีเจตนาจะย้ายถิ่นที่อยู่และไม่ตั้งใจที่จะเปลี่ยนภูมิลำเนา (ฎ.๓๐๕๓/๒๕๓๓)
- กรณีจำเลยเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ถือว่าที่ทำการของบริษัทเป็นสำนักทำการงานที่สำคัญแห่งหนึ่งของจำเลยอันถือเป็นภูมิลำเนาอีกแห่งหนึ่งของจำเลย จึงเป็นกรณีที่จำเลยมีภูมิลำเนาหลายแห่ง โจทก์อาจฟ้องจำเลยยังภูมิลำเนาแห่งใดก็ได้ตามมาตรา ๔(๑) ประกอบมาตรา ๕ (ฎ.๕๒๗/๒๕๖๑)
- กรณีจำเลยเป็นผู้ถูกจำคุก ภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ได้แก่ เรือนจำ หรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว (ฎ.๔๘๑๓/๒๕๔๘)

มาตรา ๒๗ การเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ

“คำพิพากษา” ไม่ใช้กระบวนการพิจารณาตามความหมายของ ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗ การขอเพิกถอนคำพิพากษาจึงไม่อาจใช้มาตรา ๒๗ ได้ คู่ความต้องอาศัยอำนาจของศาลสูงเท่านั้น คือ การอุทธรณ์ หรือฎีกา แต่กรณีมีคำพิพากษายอมตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๓๘ ที่เป็นผลจากกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบที่เกิดขึ้นก่อนในขั้นตอนการทำสัญญายอมความก่อนพิพากษา จึงใช้มาตรา ๒๗ ขอศาลเพิกถอนคำพิพากษานั้นได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นในคดีเดิมตามมาตรา ๗ แม้ผลจะทำให้คำพิพากษาถูกเพิกถอนไปด้วยก็ตามก็ไม่ขัดหลักการข้างต้น จะใช้วิธีฟ้องเป็นคดีใหม่ไม่ได้ ถือว่าไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎ.๒๔๑๑/๒๕๕๑)

ตัวอย่างกรณีถือว่าเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ

เช่น กรณีศาลรับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่มีเขตอำนาจเหนือคดี หรือกรณีศาลสั่งรับคำให้การที่จำเลยยื่นเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด หรือผู้พิพากษาศาลชั้นต้นที่ไม่ได้นั่งพิจารณาคดีสั่งยกคำร้องขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีรับรองให้ฎีกา (ฎ.๒๑๗๑/๒๕๕๓)

- โดยหลัก การยื่นคำร้องขอเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบต้องยกขึ้นกล่าวก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา แต่ศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานไว้ว่า หากคู่ความฝ่ายที่เสียหายจากกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบเพิ่งทราบพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้นภายหลังศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว ก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอเพิกถอนการพิจารณาที่ผิดระเบียบได้ แต่ต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องภายใน ๘ วัน นับแต่ทราบข้อความหรือพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้นเช่นกันตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง (ฎ.๓๓๙๑/๒๕๖๒, ๑๕๖๔/๒๕๖๑, ๘๐๐/๒๕๕๑)
- ระยะเวลา ๘ วัน ตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง ใช้บังคับแก่คู่ความฝ่ายที่เสียหายเท่านั้น ศาลไม่ตกอยู่ในบังคับมาตรา ๒๗ วรรคสอง ที่ว่าต้องไม่ซ้ำ

มาตรา ๑๓๘ คำพิพากษตามยอม

- ตามมาตรา ๑๓๘ นั้น ผู้ที่จะตกลงประนีประนอมยอมความ ต้องเป็นคู่ความเท่านั้น และสามารถกระทำได้ทุกชั้นศาล
- ศาลจะพิพากษตามยอมได้ต่อเมื่อประทับรับฟ้องไว้แล้ว หรือถ้าโจทก์ยังชำระค่าขึ้นศาลไม่ครบก็ห้ามมิให้ศาลพิพากษตามยอมเช่นกัน หากฝ่าฝืนจะเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบตามมาตรา ๒๗ (ฎ.๓๗๑๗/๒๕๕๖)
- ***คำพิพากษตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ไม่ใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอย่างคดีธรรมดาที่จะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานของโจทก์จำเลยแล้วพิพากษาชี้ขาดข้อพิพาทไป ข้อตกลงในสัญญาประนีประนอมจึงอาจมีผลไม่ตรงตามคำฟ้องได้ จึงไม่อยู่ภายในบังคับของมาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง ที่ห้ามมิให้พิพากษาเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้อง แต่ข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความต้องอยู่ในขอบเขตประเด็นในคดีเท่านั้น เช่น โจทก์ฟ้องให้รับผิดตามคำขอท้ายฟ้องจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท แต่โจทก์และจำเลยตกลงกันให้จำเลยชำระ ๓๐,๐๐๐ บาท นั้น เป็นไปตามข้อตกลงที่คู่ความต่างยอมผ่อนผันให้แก้กัน จึงไม่ตกอยู่ในบังคับตามมาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๓๘(๒) (ฎ.๑๙๒๒/๒๕๕๗)
- สัญญาประนีประนอมยอมความนั้นต้องบังคับตาม ป.พ.พ. ด้วย กล่าวคือ คู่ความต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความด้วยตาม ป.พ.พ. มาตรา ๘๕๑ เมื่อไม่ได้ลงชื่อ คำพิพากษตามยอมนั้นไม่ชอบ
- ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ คือ ทำให้สิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมที่โจทก์ฟ้องระงับไป และก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๑) ฟ้องซ้อน

- ห้ามเฉพาะโจทก์ฟ้องเรื่องเดียวกันเท่านั้น (ฎ.๒๕๓๙/๒๕๒๕)
- โจทก์ต้องเป็นคนเดียวกัน หากมีการสลับฐานระหว่างโจทก์จำเลย ย่อมถือว่าโจทก์ทั้งสองคดีเป็นคนละคนกัน การยื่นฟ้องคดีหลังย่อมไม่เป็นฟ้องซ้อน (ฎ.๓๘๔๓/๒๕๓๕)
- โจทก์คนเดียวกันต้องฟ้องคดีสองเรื่องในฐานะเดียวกันด้วย เช่น ฟ้องในฐานะส่วนตัวสองคดีจึงเป็นฟ้องซ้อนได้ แต่ถ้าคดีแรกฟ้องในฐานะส่วนตัวคดีหลังฟ้องในฐานะเป็นผู้รับมอบอำนาจไม่เป็นฟ้องซ้อน (ฎ.๖๙๒๐/๒๕๓๗)
- โจทก์ในที่นี้รวมถึงบุคคลอื่นที่ไม่เคยยื่นฟ้อง แต่อยู่ในฐานะเดียวกันกับโจทก์ด้วย เช่น เจ้าของรวมฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกในอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์รวมตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๕๙ ถือว่าเจ้าของรวมอื่นอยู่ในฐานะเดียวกับโจทก์ผู้ฟ้องคดี (ฎ.๙๖๖/๒๕๑๘)
- แต่หากเรื่องที่ทนายฟ้องเป็นเรื่องเฉพาะตัว การยื่นฟ้องของทนายคนหนึ่งไม่ถือว่าทำการแทนทนายคนอื่นด้วย เช่น ทนายฟ้องผู้ทำละเมิดผู้ตายเรียกค่าขาดไร้อุปการะซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะตัวของทนายคนหนึ่งๆ จึงไม่ถือว่าทำการแทนทนายคนอื่น ทนายคนอื่นฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้อีก ไม่เป็นฟ้องซ้อน แต่ในส่วนค่าปลงศพและค่าเสียหายที่ถูกทำละเมิดถือเป็นการเรียกแทนทนายคนอื่นแล้วอาจเป็นฟ้องซ้อนได้ (ฎ.๖๖๔๑/๒๕๔๘)
- **คู่ความเดียวกัน** หมายถึง คู่ความในคดีหลังต้องเป็นคู่ความเดียวกันกับในคดีก่อน คือ เป็นโจทก์และจำเลยคนเดียวกัน รวมถึงผู้สืบสิทธิด้วย หากจำเลยในคดีก่อนและคดีหลังเป็นคนละคนกัน ไม่เป็นฟ้องซ้อน
- **เรื่องเดียวกัน** หมายถึง เรื่องที่นำมาฟ้องเป็นคดีหลังต้องเป็นเรื่องเดียวกันกับคดีแรกด้วย มูลเหตุที่มาแห่งคดีต้องอาศัยหลักแห่งข้อหาเดียวกัน ดังนั้น ข้อเรียกร้องที่โจทก์เรียกร้องได้แต่ในคดีก่อน โจทก์ต้องฟ้องมาในคดีเดียวกัน เมื่อไม่เรียกมาแต่กลับนำมาฟ้องในระหว่างคดีก่อนอยู่ใน

มาตรา ๑๗๗ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๗๙ วรรคท้าย ฟ้องแย้ง

- **ฟ้องแย้ง** เป็นคำฟ้องอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑(๓) การบรรยายฟ้องแย้งจึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง คือ ต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาด้วย และจะต้องบรรยายให้เห็นว่าโจทก์ได้โต้แย้งสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของจำเลยอย่างไรตามมาตรา ๕๕ ทั้งจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฟ้องเดิมพอที่จะรวมพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้ตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๗๙ วรรคท้าย
- จำเลยให้การและฟ้องแย้งเข้ามา โดยฟ้องแย้งของจำเลยขอให้ตั้งผู้ตรวจบัญชีและเอกสารของธนาคารโจทก์ เพื่อแสดงผลความรับผิดชอบว่าใครเป็นหนี้ใครเท่าไร ไม่ใช่เป็นการเสนอข้อหาต่อศาล จึงไม่ถือว่าเป็นฟ้องแย้ง เพราะคำว่ากล่าวหา นั้น ต้องมีคำขอบังคับ หรือมีสภาพบังคับให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจของศาล (ฎ.๖/๒๕๖๖)
- **ผู้ที่สามารถฟ้องแย้งได้** คือ ๑. จำเลย ๒. ผู้ร้องสอ แต่ต้องระวังว่าการร้องสอตามมาตรา ๕๗(๒) จะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิอื่นนอกจากสิทธิที่มีอยู่แก่จำเลย ซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายที่ตนเข้าร่วมตามมาตรา ๕๘ วรรคสอง ดังนั้น ถ้าจำเลยเดิมไม่ได้ฟ้องแย้ง จำเลยร่วมไม่อาจใช้สิทธิฟ้องแย้งได้ ๓. **ผู้คัดค้าน** ตามมาตรา ๑๘๘(๔) คือ ในคดีไม่มีข้อพิพาท เมื่อผู้คัดค้านเข้ามาในคดีให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นคู่ความและดำเนินคดีต่อไปอย่างคดีมีข้อพิพาท ผู้คัดค้านมีฐานะเป็นจำเลย คำคัดค้านเสมือนเป็นคำให้การ จึงฟ้องแย้งมาในคำให้การได้
- โจทก์มีสิทธิฟ้องแย้งเข้ามาในคำให้การแก้คำร้องสอตามมาตรา ๕๗(๑) ได้ (ฎ.๙๗๔๐/๒๕๔๘)
- ฟ้องแย้งนั้นไม่ต้องพิจารณาเรื่องเขตอำนาจศาล แต่ต้องดูอำนาจศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เช่น มาตรา ๒๕(๔) ในศาลชั้นต้นอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียวเป็นองค์คณะ พิจารณาพิพากษาคดีมีราคาทรัพย์สิน

มาตรา ๑๘๙-๑๙๖ คดีมิโนสারে

- การคำนวณทุนทรัพย์นั้น ถ้ามีดอกเบี้ยยชำระก่อนถึงวันฟ้อง ดอกเบี้ยนี้สามารถนำมารวมกับต้นเงินเพื่อคำนวณรวมเป็นทุนทรัพย์ได้ เช่นเดียวกันกับการเรียกค่าเสียหายจนถึงวันฟ้อง แต่ดอกเบี้ยหรือค่าเสียหายภายหลังวันฟ้องเป็นค่าเสียหายในอนาคตไม่อาจนำมารวมเป็นทุนทรัพย์ได้
- คดีไม่มีทุนทรัพย์เป็นคดีที่มีค่าขอปลดปล่อยทุกข้ออ้างไม่อาจคำนวณเป็นราคาสินค้าได้ ไม่ถือเป็นคดีมิโนสারে เว้นแต่ คดีฟ้องขับไล่อันมีค่าเช่าไม่เกินเดือนละ ๓๐,๐๐๐ บาท
- คดีตามมาตรา ๑๘๙(๒) แบ่งการขับไล่ได้เป็น ๒ กรณี คือ
 ๑. **ฟ้องขับไล่ผู้เช่า** ตัวบทใช้คำว่า “อันมีค่าเช่า” คือค่าเช่าตามสัญญาตนเอง รวมถึงการจ่ายเงินกินเปล่า หรือเงินค่าช่วยก่อสร้าง ถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าเช่าที่ได้ชำระล่วงหน้า ต้องนำมาเฉลี่ยกับระยะเวลาที่เช่าด้วย ต้องไม่เกินเดือนละ ๓๐,๐๐๐ บาท
 ๒. **ฟ้องขับไล่ผู้อาศัยหรือผู้เช่าไปอยู่ในอสังหาริมทรัพย์โดยละเมิด** พิจารณาตามคำว่า “อันอาจให้เช่า” คือไม่ได้มีการตกลงกันว่าค่าเช่าเท่าใด จึงต้องประมาณในขณะยื่นฟ้อง ถ้าโจทก์ระบุมาในคำฟ้องแล้วจำเลยโต้แย้ง ถือว่าอาจให้เช่าได้ในราคานั้น แต่ถ้าจำเลยโต้แย้งศาลต้องตีราคาค่าเช่าโดยประเมินจากสถานที่และขนาด
- ค่าขึ้นศาลในคดีมิโนสারে มีหลักคำนวณตามมาตรา ๑๙๐ จัตวา คือในศาลชั้นต้นค่าขึ้นศาลรวมกันแล้วไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาต้องเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาสินทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี
- วิธียื่นฟ้องคดีมิโนสारेพิจารณาตรา ๑๙๑ โดยต้องทำเป็นหนังสือหรือมาแถลงต่อศาลด้วยวาจาก็ได้ ถ้าในกรณีโจทก์ยื่นฟ้องเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่ง